

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravljanje v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Protisocijalna smer na pohodu.

Pri nas korakajo tej smeri na čelu klerikalci in junaško udarjajo ob boben. Da to delo lažje opravljajo, so najprej napravili v svojih vrstah »red«. Iz vodilnih in vplivnejših političnih mest in organizacij so vrgli krščanske socialce, ker so bili ti preveč sitni in niso bili zadovoljni z delom in vodstvom v stranki in ker so upravičeno zahtevali, da naj stranka tudi z dejanji pokaže to, kar je v nebroj primerih poudarjala z besedami. Ko so krščanski socialci rekli in zahtevali, da n. pr. beseda o avtonomiji ne sme biti res le samo prazna beseda v varanje volilcev, ampak, da je besedi treba dati tudi vsebino, so rekli in zahtevali preveč in kot žrtev teh »predrznih« krščanskosocijalnih zahtev je moral iz stranke njih voditelj dr. Stanovnik. Ko so krščanski socialci zahtevali od dr. Gosarja, da mora kot minister za socialno politiko odpraviti težak davek na ročno delo in ko je dr. Gosar, namesto, da bi tej upravičeni zahtevi ugodil, isto ne samo z lahkoto preslišal, ampak je ta davek še celo razširil na delavce v državnih podjetjih, je med krščanskimi socialci, ki so zlasti v Ljubljani močni, završalo. Toda vodstvo stranke je kratkomalo svojo ljubljansko organizacijo razpustilo in jo organiziralo na novo pod vodstvom zanesljivejših, t. j. manj socialno čutečih oseb. Tako so torej klerikalci za svoj protisocijalni pohod vse pametno in primerno pripravili, da ne morejo doživljati neprijetnosti. Vsi oni, ki so dosledno in vztrajno in pošteno branili krščanskosocijalno zastavo in jo hoteli imeti neomadeževano, so morali iti — in, kakor se čuje, bodo na klerikalnih listah za skupščinske volitve kandidirali le gospodje, ki so verno vdani diktaturi vodstva stranke, ki v praktičnem življenju ne pozna nobenih krščanskosocijalnih zahtev, ampak samo brezobzirno in neomejeno moč vodstva.

Tako je torej po načrtu klerikalcev v Sloveniji vse pripravljeno, da zavlada nad domovino skrajno protisocijalni duh. Ako so klerikalci tako neusmiljeno izigrali svoje do sedaj verne volilce iz vrst krščanskih socialcev, bodo to tem lažje naredili z drugimi. Obeta se nam nov finančni zakon, ki naj bo veren naslednik sedanjemu, ki je vse socialno šibke sloje kar po vrsti za eno ali drugo dobro stvar prikrajšal in jim naprtil nova bremena, v protitež temu in kakor v zasmešnim slojem pa priznal udobnosti akcijskim družbam, vojvodinskim bogatašem — in seveda črnogorskim princem.

Vse dejanje in nehanje klerikalcev je očitno usmerjeno v popolnoma nove vode. Ob lanskem pustu so zažgali avtonomijo zato, da so šli v vlado in pomagali podpirati radikalski velsrbski centralizem in da so izglasovali zloglasni finančni zakon. Letos se z vso previdnostjo pripravljajo, da podprejo sedanjo samosrbsko radikalsko vlado, v kateri so sicer tudi še Davidovičevi demokratje in muslimani, pa menda nimajo besede, ker radikali celo nad njimi uganjajo nasilje. Iz raznih delov države prihajajo poročila o velikih, krvavih nasiljih proti raznim strankam, ki so v bolj ali manj ostri opoziciji napram vladi.

Ves kulturni svet se nad temi nasilji zgraža in jih obsoja, kajti vsako nasilje je sramotni pečat. Tudi klerikalci so se kaj radi in prav zelo zgrazali, ako jim je kdo malo stopil na prste, ako so oni z noži in koli razganjali nasprotno volilce. Danes so klerikalci tihi kakor grob in niti besede ogorčenja ne čitamo v njih časopisju. Priznavajo sicer, da se nasilja vrše in krši svoboda državljanov, toda nič več. Ne zdi se jim vredno, da bi vso številčno in moralno moč svoje stranke mobilizirali v obrambo svobode. Nič več se ne sklicujejo na narod in ga ne pozivljajo, naj obračuna z nasilneži. S tem molkom oni nasilje podpirajo in ga odobravajo — ne zastoni, ali vsaj mislijo, da bodo za to verno podporo dobili plačilo.

Klerikalci se duševno družijo s predstavniki današnje vlade. Tudi ta je zatrobila na krepak pohod v protisocijalno, reakcionarno smer. Ne le, da pri nas najbolj pereče socialno vprašanje, agrarne reforme. V Vojvodini in v drugih po nebroj kmetom in kmetiskim delavcem, nasprot-

no moramo sedaj doživljati žalostno dejstvo, da se vlada, kateri verno s svojo vdanostjo služijo klerikalci, očitno in oficijelno druži z največjimi nasprotniki ne samo socialne, ampak sploh vsake agrarne reforme. V Vojvodini in v drugih pokrajinah, kjer je žitorodna zemlja last madžarskih in židovskih grofov, ki ubogo ljudstvo drže v krempljih, so vladni radikali sklenili volilni kompromis s temi, ljudstvu sovražnimi bogataši in upajo z njihovo pomočjo dobiti to, kar jim revno ljudstvo dati noče, t. j. zaupanje pri volitvah. V zahvalo zato, to je jasno, pa bo agrarna reforma pomaknjena v daljno bodočnost. Najbrže seveda radikali v vladi delajo račun brez krčmarja, ker število ljudskih glasov bo odtehtalo vpliv grofov in baronov, toda že račun sam je značilen. Vlada se proti ljudstvu veže z njegovimi tisočletnimi zatiralci, preganja in zapira one, ki so z ljudstvom in ljudstvo zanje ter razganja narod, ako hoče poslušati svojega voditelja.

Vsa znamenja kažejo, da stojimo pred socialno reakcijo; ljudstvo pa mora dokazati, da vsi delajo račun brez krčmarja. Hinavsko podpiranje sedanje vlade po klerikalcih mora dobiti zaslužen plačilo.

Štirideset let trdega dela.

«Tovarna usnja Ant. Badla nast. Walter Halbärth v Mariboru.

Nastop službe: 18. aprila 1887.

Odpust iz službe: 1. julija 1927.

Lastnik te knjige je bil zaposlen v omenjenem času pri meni kot usnjarski pomočnik ter delal v moje popolno zadovoljstvo.

Svojo službo zapušča radi ustavitve obrata zdrav ter izplačan.»

Primeri, da kdo dela pri enem in istem delodajalcu vse svoje življenje, so sicer redki, a dogajajo se vendar. Zgoraj omenjena tovarna je minuli teden odpustila vse svoje delavce, med njimi take, ki so bili pri njej zaposleni deset, dvajset in trideset let. A najstarejši med njimi, lastnik delavske knjižice, ki vsebuje gornje izpričevalo, je bil zaposlen nad 40 let! Ko je nastopil službo leta 1887., mu je bilo 26 let. Bil je čil in krepak. Po 40 letih trdega dela, ko zapušča službo z edinim premoženjem, ki obstoja iz delavske knjižice, v katero je lastnik napisal pohvalno izpričevalo, se mu šibijo noge in tresejo roke, ves je izčrpan in nesposoben, da bi nastopil delo v kaki drugi tovarni. Posel ga je vsega prevzel, kajti služba usnjarskega pomočnika ni lahka. Nikogar nima, ki bi lahko skrbel zanj. Žena mu je umrla, edina hčerka pa je istotako tovarniška delavka in zasluži komaj toliko, da se more sama preživljati. Mož, ki je 40 let vestno in pridno delal, mož, ki je žrtvoval tovarniškemu delu vse svoje življenje, stoji sedaj na cesti, in, četudi onemogel, si išče drugo službo. Kajti edino delo ga lahko vzdrži pri življenju. Toda, kdo naj ga sprejme v delo, njega 66letnega, popolnoma izčrpanega starčka!

Taka je torej delavska tragedija v državi, ki nima starostnega zavarovanja. Nobenega zako-

na ni, ki bi lahko prisilil podjetnika, pri katerem je omenjeni delavec delal 40 let, da mu da na stara leta kako odpravnino. Sprejel ga je proti 14dnevni odpovedi, katere se je točno držal. Drugih obveznosti napram njemu in vsem ostalim odpuščenim delavcem nima. Kar se pa tiče onemoglostne rente od strani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, ki je predvidena v tozadevnem zakonu, pa je zadeva ta, da se pri bolniških prispevkih sicer pobira v to svrhu 18 odstotkov od vplačanega zneska in da imajo delavci, če so bili gotovo dobo člani in so izpolnili gotove pogoje, sicer pravico do onemoglostne, oziroma do invalidne rente, vendar pa na te itak minimalne zneske skoro ni računati. Dejstvo je, da takemu delavcu ne preostaja ničesar drugega, kakor da se zateče za pomoč k svoji domovinski občini in jo prosi usmiljenja. Na stara leta berači! Drugega izhoda zate ni, o ubogi delavec! Ali si zaslužil, da te na stara leta tako tepe bič usode?

Prav za prav bi moral podjetnik pokazati svoje socialno čuvstvanje s tem, da takega delavca, ki mu je pomagal, da je postal bogat, iz lastnega nagiba preskrbi na stara leta, pa četudi zakon o tem ničesar ne govori. Imamo pač neka tozadevna poselska določila, ki govore o odpravnini, toda ta določila se nanašajo samo na posle, če so gotovo dobo let služili pri enem gospodarju, ki je v zmislu teh določil dolžan dati poslu gotovo odpravnino. Toda za industrijske delavce ni ničesar predvidenega. Industrijski delavec je docela samemu sebi prepuščen. V drugih državah imajo uvedeno starostno zavarovanje tako, da je delavec na stara leta brez skrbi. Tam ima delavec pravico do starostne oskrbe, dočim mora pri nas prositi vbogajme.

Ko se bližajo volitve v narodno skupščino, mora gledati naše delavstvo na to, da dobi tamkaj svoje zagovornike, da energično in z vsem poudarkom zahtevajo izvedbo starostnega zavarovanja. Ali se bomo kregali zaradi malenkostnih vprašanj, ko pa vidimo, kaj je na vagi?

Gornji primer je tako izrazit, da kaže vsakemu izmed nas, kam imamo usmeriti naše delo. Izmed vseh delavskih vprašanj zasluži gotovo to, da se postavi na prvo mesto in da se od borbe ne odneha prej, dokler ni izvojevana.

Faktor dela – evangelij življenja.

IV.

Še več nudijo te večerne in dopisne šole. Ker so osnovane na principu dela, vzdržujejo tudi moralo. Kakor je brez dela nemogoč napredek ljudi, tako je tudi nemogoča morala, če ni aktivnega in napornega dela. Vse vrline iztekajo v prvi vrsti iz dela, ker že sama beseda «delo» vsebuje pojem «moč», a moč se doseže edino po telesnem in duševnem vežbanju. Še tako lepi in zvočni imperativi pravosti, ki si jih človek osvaja v obitelji in v šoli, se kmalu izgubijo in razblinijo v krutem realnem življenju, če si ni človek s trudom in delom pridobil veliko energijo, odpornost in silo, da zmaguje v vseh izkušnjah, da ostane kremen značaj.

Prvi aksiom vsake vzgoje je delo. Pozitivno se sme reči, da je vsa vzgoja samo pena na vodi, samo megla na solncu, ako ne vpoštevata tudi dela. In prav zato, ker v šolah, posebno v srednji, ni dovolj izveden ta princip dela, prihajajo iz njih največkrat ljudje s polno glavo neurejenega znanja, s šibkim zdravjem in, kar je še najhujše, z omahljivim značajem, ki ustvarja mehkužnost, neodpornost in šibkost velikega dela naše inteligence.

Lenoba razjeda dušo, kakor rja železo. In zares vzkaliijo vse pregrehe in strasti iz lenobe. Ako hočete imeti ničvredneža in razuzdanega nesrečnika, navadite ga samo lenobe, kmalu se bo pojavil cel val pokvarjene čudi. Resničen je stavek, ki ga je izrekel neki sin, ko je stal pod vislicami. Bil je to sin-edinec, ki ga je mati izredno ljubila in v tej svoji nepremišljeni ljubezni ga je odvrčala od vsakega dela, da bi mu napor in trud ne škodovala. Sin je v tem odrasčal, pa ni imel volje niti priprave za kakršenkoli posel. Seveda so v lenobi doraščale tudi zahteve in želje, katerim pa ni znal ugoditi s poštenim de-

lom, ker ni bil vajen truda in napora. Polagoma je pričel krasti. Nekega dne je pričakoval na cesti trgovca, ki ga je tudi oropal in ubil. Ko je prišel pod vislice, ga sodnik vpraša, če ima še kakšno željo. Ubijalec odgovori, da hoče pred smrtjo še enkrat poljubiti svojo mater. A sin ji namesto poljuba z zobmi odrta kos nosu in reče: «Ti si kriva moje nesreče, ker me nisi učila delati!» Ta nesrečna mati bi pač mogla služiti mnogim staršem v svarilo, kam vodi, ako pri vzgoji gledajo samo na udobnost otrok in jih varujejo vsakega težjega napora in truda.

Ker se v rodbini nahaja temelj življenja, je roditijska vzgoja najvažnejši činitelj tudi v vprašanju dela. Tu se postavijo smernice, po katerih bo pozneje hodil odrasel človek. Tu se tudi v glavnih potezah formulira človekov značaj. Zato naj oče in mati, ki res želita svojim otrokom srečno bodočnost, pri vzgoji v prvi vrsti vpoštevata princip dela, brez katerega ni poštenosti, ne karakterja, ne moči. In s tem se mora pričeti prej, skoraj od zibelke. Vsako delo mora imeti tudi neki smoter in cilj. Da delo nudi veselje, brez katerega je ničevno vsako delo, vsaj v vzgojnem pogledu, se ima postaviti smoter dela. Dete naj že z mlada opravlja po svojih močeh različne hišne posle, naj teše, naj riše, naj zida, da bo na ta način postopno v sebi razvijalo zmisel za delo, aktivnost in voljo po udeleževanju. Detetu je treba samo pobude za delo in otrok bo sam spoznal meje svojih moči. Zato je prva skrb staršev, da brezpogojno odklanjajo lenarenje svoje dece. Ker mora imeti vsako delo tudi cilj in smoter, so brez pomisleka škodljive sportne in druge igre, dasi bi nekatero deco zabavale. Pri takih igrah se namreč otrok uči trošiti energijo in jo uporabljati za nesmotren delo. To je seveda pogrešno; vsakemu je treba, da

občuti v sebi princip skupnosti in da pridobiva radi občne blaginje in četudi je sam morda bogat. Razumljivo je, da tisti, ki hodi po glavi niti malo ne vrši «težki» posel, a taka hoja po glavi malo koristi človeški družbi. Bilo bi gotovo bolj koristno in higijensko, ako bi človek namesto kakega brezcilnega sporta žagal drva, kopal zemljo ali koval železo. Ni torej slučaj, da je veliki genij iz «Jasnaje Poljane» Lev Nikolajevič Tolstoj obdeloval polje, četudi je bil grof in velik bogataš. Vse to je bilo samo v lepem skladu z njegovo filozofijo.

Socijalni in delovni princip na bazi proizvajanja, to je jedro njegovih naukov. On je namreč uvidel, da vse zlo prihaja od onih, ki živijo brez napora in dela – od tujih žuljev, tistih, ki v njih razbohoto kot črvi v gnojišču najstrašnejši živinski nagoni in druge pregrehe.

Ko bi sedaj, ko smo spoznali glavne linije delovnega principa, hoteli postaviti nekako razporedbo dela in razločevati, z ozirom na telesno ali duševno zaposlenost človekovo, višje in nižje stopnje, bi trebalo najprej odstraniti že to pogrešno sredstvo razdeljevanja, ki je približno tako kot bi poskušali v človeškem življenju ugotoviti, kaj je potrebnejše ali dihanje ali prebava ali krvni obtek ali gibanje mišic ali mišljenje. Človek ne more izhajati niti brez ene teh funkcij, torej so vse enako potrebne in važne. Prav tako ne more živeti tudi človeška družba brez materialnih kakor brez duševnih delavcev; če ne more niti živeti, kako potem napredovati in se razvijati. Vsi so enakopravni in enakovredni, ako jih gledamo s socijalnega vidika. Razlika je le v stopnji njihove aktivnosti. Boljši delavec, bodisi fizični ali duševni, je iz tega stališča, namreč s socijalnega, koristnejši kakor slab in nezmožen delavec, in s tega stališča bi morali ocenjevati in nagrajevati ljudi. Vendar je treba bolj poudarjati moment prosvetnega dela, torej duševno ljudsko življenje, kot primarni moment, iz katerega potekajo smotri ostalih človeških funkcij. Kajti življenje brez razuma je kakor podzemeljski rudnik brez luči. Treba je torej najprej vzgati luč, da se vsak delavec zaveda v tem rudniku svojega dela, da se ga loti in da ga izvršuje. Tako je tudi v družbi. Delavec je najvišja vrednost, ker je od njega odvisno, ali

Industrijska moč Anglije.

S trgovino in mornarstvom se je v 17. stoletju dvignila tudi industrija v Angliji, a ne v enaki meri; napredek industrije ni dosegel napredka v mornarstvu. Šele pozneje so obrnili Angleži svojo delovnost tudi na industrijsko polje, kjer so v kratkem dosegli izredno višino. Zlasti v oddaljenejših krajih, kjer ni drugih izdatnejših sredstev za preživljanje, ki pa imajo obilo železne rude in ceneno kurivo, so se razvili iz neznanjih vasic v bogate industrijske kraje in v zvezi s tem v važne luke. S tem časom začno cveteti veliki industrijski kraji po zapadu in severozapadu dežele. Tako imamo v 18. stoletju na Angleškem vse polno bogatih mest s cvetočo obrtjo in industrijo. Pri tem pa se v enaki meri razvija tudi blagostanje kmetijskega prebivalstva.

Šele proti koncu 18. stoletja se je industrija dvignila do nove, neverjetne višine ter je dobila čisto novo obliko. Pri tem gre glavni delež strojem in premogu. Po naravnem razvoju so po tovarnah opustili delo z roko in prešli na stroje, kjer je človek le nadziral. Za to je služila najprej vodna sila. A te ni bilo povsod dobiti, tudi je bila njena učinkovitost omejena. Vse te težave je odpravil parni stroj, ki ni bil več vezan na posamezne kraje. Obrati so se dali poljubno razširiti, le da se je dobil v bližini premog. Tako so postali premogovni kraji obenem industrijska središča.

Če je premog prvi pogoj za razvoj velikih tovarn, je železo drugi. Izredna ugodnost britanskega otoka obstoji baš v tem, da se nahajajo na njem velikanske množine železne rude v premogovnem gorovju, in sicer tako blizu skladom premoga, da dobivajo večkrat iz istih jam premog in železo obenem. Vse angleške železarne so v premogovnih okrajih. Premog služi pri pridobivanju železa, ki, pretvorjeno v stroje, zopet pomaga dobivati nov premog. Pa še ena okolnost je važnega pomena: premogovni revirji se namreč nahajajo ali prav blizu morja, ali pa vsaj na ravnini, po kateri teko plovne reke, ki tako omogočajo in olajšujejo zvezo rudnikov in tvornic z morjem in z večjimi mesti. Poleg tega so ta ozemlja preprežena z neštetiimi umetnimi prekopmi in z železnicami.

Ko so bile pred dobrimi sto leti izvršene vse predpriprave, postavljeni vsi temelji, se je dvignila angleška industrija do take višine, o kakršni se tudi najdalekovidnejšim prej še sanjalo ni. Neki angleški strokovnjak je že v tridesetih letih 19. stoletja trdil, da je iznajdba parnega in predilnega stroja prinesla Angliji desetkrat več dobička kakor oblastvo nad 100 milijoni Indijcev. In kako je naraslo prebivalstvo Anglije v zadnjih sto letih! Število ljudi na vsem otoku je znašalo leta 1750. 5 milijonov; leta 1800. 9 milijonov; leta 1850. 27½ milijona in leta 1904. nad 46½ milijona.

Ne le izvrstni zemljepisni položaj angleške države, bogastvo zemlje, visoko razvita prometna sredstva, izvrstne luke, temveč tudi ugodna razdelitev industrije na posamezne kraje

je pomagala pri tem neverjetnem razvoju. Današnja velika industrijska središča so nastala v zadnjih 150 letih sredi med premogovniki, medtem ko je v krajih, ki so se prej bavili z obrtjo, zavladalo mrtvilo. Izven premogovnih revirjev so tvornice v splošnem ali popolnoma propale ali pa so se vsaj izdatno zmanjšale.

V vsakem teh velikih premogovnih okrajih Anglije je vzevela posebna panoga industrije. Na zapadni obali, ki najlaže dobiva sirovine, cvete bombažna industrija, ki je zdaj najvažnejša na Angleškem; Manchester (izgovori Ménčestr!) ji je glavno središče in Liverpool (izgovori Livrpu!) luka za uvoz in izvoz. Leeds (Lídž) je glavni kraj za tvornice volnenih izdelkov, za katere dobivajo sirovine deloma iz kmetijske Irske, deloma pa iz Avstralije in Južne Amerike. Birmingham (izgovori Bermingem!) je glavni sedež železne industrije.

Podlago za ta ogromni razvoj industrije so dale večkrat le prav skromne delavnice. Veliki iznajditelji so veliko redkeje sami obogateli kakor narodi, medtem ko se je blagoslov njihovih iznajdb razlil na sodobnike in potomce. Iznajdba predilnega stroja, mehaničnih stavev, Wattov parni motor in Stephensonova (Stifenznova) lokomotiva niso vplivali samo na posamezne delavske skupine, temveč tudi na družabne razmere v vseh državah. Angleški uspehi na industrijskem polju so kulturne pridobitve za vse človeštvo, kajti rastoči procvit je vzpodbudil tudi druge industrijsko zaostale narode k napredku. Uvedba strojev je na mali potisoččila delovno moč vsa-

družba raste ali pada, toda funkcija te vrednosti je ozko vezana na princip spoznanja in zato se morajo kulturni in prosvetni problemi postaviti na prvo mesto, ker so prvi pogoj za napredek in blagostanje. S tem smo dospeli do kulminacijske točke našega razmišljanja o delu; sedaj moremo tudi povzeti bistvo dela.

Vsemir je delavnica in vsaka točka v vsemiru je delavnica. Vsi zakoni, fizični in psihični, živih in neživih bitij, mikrokozmov in makrokozmov izvirajo iz edinega vreleca in to je **delo**. Človek, kot razumno bitje, preneha, spreminja in popravlja prirodo, zida in ruši, spoznava in misli, a vse to na principu dela. **Čim višja je pri kakem**

narodu stopnja omike in kulture, tem bolj se približuje delo pojmu časti in vrednosti. Delo postaja vedno bolj zakon življenja in vse bolj se naglašajo načelo, da tisti, ki ne dela, izgubi pravico do življenja. Tako se ljudstvo vedno bolj približuje dobi, ki bo morda kmalu napečila, ko ne bodo cenili ljudi več po imetju, po znanju, ampak samo po tem, koliko in kako delo dela.

Zato smatramo, da je v naši dobi, na naši zemlji evangelij dela prvi in najpoglavitejši pogoj blagostanja in napredka. To je evangelij, ki bi ga morali vpoštevati roditelji pri vzgoji, učitelji v šoli, inteligenca pri kulturi, poslanci v parlamentu, ministri v upravi.

Politični pregled.

Načelstvo SKS proti naprednemu bloku.

Med pristaši bivše Samostojne kmetijske stranke, ki se po združitvi z radičevci sedaj naziva Slovenska kmetijska stranka, se je pojavilo gibanje, ki je zasledovalo cilj, pritisniti na vodstvo stranke, da prične pogajanja za Napredni blok. Vodstvo SKS se je dolgo upiralo stopiti v stik z ostalimi naprednimi strankami v Sloveniji. Končno se je le vdalo in naslovilo na SDS pismo, v katerem izraža pripravljenost, vstopiti v Napredni blok. V istem času, ko je SKS poslala SDS dopis o koncentraciji naprednih sil, so pa že gotovi informirani krogi iz SKS raznašali zaporne vesti, da SKS ne misli resno z Naprednim blokom in da se udeleži tozadevnih pogajanj samo zato, da izpodbi SDS agitacijsko sredstvo, da je vodstvo bivših samostojnih kmetov proti Naprednemu bloku in zasluče pogajanja tako, da vsaj z zavijanjem lahko šušmari, kot da je SDS razbila pogajanja za Napredni blok. Torej že začetek pogajanj med SDS in SKS ni bil s strani voditeljev SKS resno mišljen. Zastopniki SDS in SKS so se dvakrat sestali. Na obeh sestankih so delegati SKS izjavili, da bi moral Napredni blok v volilnem okrožju Maribor - Celje kandidirati Štefana Radiča. Delegati SDS so na to izjavo odgovorili, da se pogajajo s Slovensko kmetijsko

stranko in da je nemogoče, da bi bilo nosilstvo Slovenskega Naprednega bloka poverjeno voditelju hrvatske stranke, to tem manj, ker je Radičeva kandidatura za največji del mariborske oblasti skrajno neprimerna in bi prej odbijala napredne volilce kakor pa da bi jih družila. Delegati SDS so upravičeno izjavili na drugem sestanku SKS, da smatrajo pogajanja za Napredni blok kot negativno zaključena, če voditelji SKS vztrajajo na tem, da je Radič nosilec liste Naprednega bloka. Delegati SKS so na to odgovorili, da se bodo še posvetovali v načelstvu glede Radičeve kandidature in da naj ne smatrajo delegati SDS pogajanj za zaključena. Nato so se še po principijelnem razgovoru neobvezno razmišljala vprašanja, kako bi se postavile kandidature. V tem pogledu so delegati SDS izrazili svoje mnenje, ki pa, kakor rečeno, ni moglo tvoriti toliko časa bistvo razgovorov, dokler se ne razčisti v SKS vprašanje o Radičevi kandidaturi. Takoj naslednjega dne je pa SKS objavila komunique, v katerem izjavlja, da ne odstopa od Radičeve kandidature, in da zaradi tega, ker SDS ni pripravljena, stopiti pod hrvatsko komando Štefana Radiča, tudi z Naprednim blokom ni nič. SKS navaja tudi v komunikaciji še nekatere druge za lase privlečene razloge, zakaj je SKS proti volilnemu soprazumu s SDS in se

opira pri tem na neobvezne razgovore o kandidaturah. Vse argumentacije, da Napredni blok ni mogoč, je pa komunike SKS tako prinesel, da bi s svojim zavijanjem potolažil in prevaril one pristaše SKS, ki iskreno žele Napredni blok. Kako neiskreno je SKS vodila pogajanja za Napredni blok, jasno dokumentira tudi dejstvo, da so se voditelji SKS še pred drugim sestankom s SDS, to je dan prej, definitivno dogovorili s Štefanom Radičem o nastopu v Sloveniji — brez sodelovanja z ostalimi naprednimi strankami. Torej v času, ko so se delegati SKS dogovarjali za Napredni blok, so voditelji SKS že sklenili, da nastopijo pri volitvah sami — brez Naprednega bloka. Navzlic tem dejstvom je pa vodstvo SKS v svojem komunikatu razglasilo, da je ono želelo Napredni blok in da se je le-ta razbil le po krivdi — SDS. Neiskrenosti, s katero so se voditelji SKS izločili iz Naprednega bloka, volilec ne pozabijo! Na dan volitev pride obračun! Voditelji SKS se korenito motijo, če mislijo, da so na tak med poštenimi ljudmi nedopusten način, na ljubo Štefanu Radiču, onemogočili enotno fronto vsega naprednega ljudstva v Sloveniji. Napredni blok bo nastopil brez voditeljev SKS, ampak vendarle s pomočjo dosedanjih pristašev SKS, ki obračajo hrbet svojemu pod radičevsko komando stoječemu strankinemu vodstvu!

Klerikalne kandidature. Zaupniškemu zboru SLS so bile od vodstva diktirane kandidature za volitve v narodno skupščino. Zaupniki sploh niso smeli debatirati o predloženih kandidaturah, kaj šele, da bi izrekli svoje pomisleke proti temu ali onemu nezmožnemu kandidatu. Večinoma so na kandidatni listi vsi dosednji klerikalni poslanci, o katerih že iz preteklega skupščinske dobe dobro vemo, da niso bili kos svoji nalogi. Nekateri vso dobo poslančevanja niti ust niso odprli, da bi zagovarjali interese svojih volilcev. Značilno je, da kandidira v Ljubljani zopet načelnik SLS dr. Korosec na prvem mestu, dočim so na drugo mesto potisnili krščanskega socialca Terseglava. Starini v SLS so prodrli z mnenjem, da absolutno ne smejo dobiti krščanski socialci volilnega mesta (četudi že za v naprej izgubljeni ljubljani-

kega naroda in v živalni tekmi so bile dosežene na vseh straneh velike zmage.

Pred desetletji je bila Anglija brez dvoma najmočnejša industrijska sila na svetu. Ostala pa ni brez tekmece: v Evropi sta razvili Nemčija in Francija ogromno industrijsko delavnost, v Ameriki pa Zedinjene države, ki jim moramo danes priznati v industriji svetovno prvenstvo.

Ameriška raziskovalca severnega tečaja.

Strašne borbe s snežnimi viharji.

Še dva letalska junaka imajo Američani. To sta kapetan Wilkins in poročnik Eielson, ki že od lani raziskujeta Severno ledeno morje in pokrajine blizu severnega tečaja, katerega je lani preletel z letalom Američan Byrd ter z zrakoplovom slavni raziskovalec Amundsen. Preiskati hočeta te skrivnostne pokrajine natančneje in ugotoviti, ali bi bil mogoč preko severnega tečaja zračni promet med Ameriko, Azijo in Evropo.

Svoje taborišče sta si izbrala drzna raziskovalca v Barrowu na severu Alaske. Wilkins in Eielson sta se že jeseni dvakrat odpravila na pot, a obakrat jima je odrekel motor na aeroplanu, ko je zašel v snežni metež. Prodrli sta kakih 1000 km proti severnemu tečaju, pa sta se morala vrniti. Vendar pa sta že pri teh polletih ugotovila dragocene podatke za znanost, zrakoplovstvo in tudi vojaštvo. Dokazala sta namreč med drugim, da bi v primeru vojne japonski ali

kitajski vojaški aeroplani po tej poti prav lahko tekmo enega dneva dospeli v Ameriko.

V zgodnji pomladi sta se Wilkins in Eielson brez hrupa pripravila za nov polet. Odletela sta iz Barrowa 29. marca z bencinsko zalogo, preračunano na 2200 km. Ko sta preletela kakih 800 kilometrov, je motor v silnem mrazu zopet odpovedal, in to tako hitro, da ni bilo misliti na povratek. Pristati sta morala sredi večnega ledu. Uspelo jima je to izvesti tako spretno, da aeroplana nista pokvarila, dasi je pristanek na večnem ledu radi razpok in ledenih pečin zelo nevaren. Zmerila sta tudi morje, ki je bilo globoko nad 5000 m, kar je nov dokaz, da ob severnem tečaju ni kopne zemlje, ampak povsod le globoko morje.

Potrebovala sta en dan, da sta popravila motor. A komaj sta bila v zraku, je motor zopet odpovedal in vnovič sta se morala spustiti na led, tudi tokrat brez nesreče. Minulo je zopet več ur, preden sta motor popravila in zletela. Stroj je deloval brezhibno in že sta se veselila, da se bosta lahko srečno vrnila. Naenkrat pa sta zašla v strahovit snežni vihar. Letalo se je obupno borilo, da se prebije naprej, a besni vihar ga je metal sem in tja, da sta letalca komaj vzdrževala ravnotežje. Končno jima je pošel še bencin in morala sta tretjič pristati na ledu. V snežnem metežu nista videla nikamor in spustila sta se na tla kar na slepo srečo. Letalo se je pri tem tako poškodovalo, da je postalo nerabno.

Na tleh sta Wilkins in Eielson zapazila, da se nahajata na ogromnem ledenem splavu, ki se je

naglo pomikal proti vzhodu. Pet dni sta neprosto-voljno potovala na tej strašni ladji. Porabila sta čas za to, da sta iz aeroplanovega ogrožja sestavila male sani, na katere sta naložila živila.

Eielsonu so zmrznili vsi prsti na levi roki, ker je pri 30 stopinjah mraza brez rokavic prijemal za kovinaste dele letala. Šesti dan je zadel ledeni splav ob stoječi led in ponesrečena letalca sta hitro skočila nanj. Vpregla sta se v sani in jo mahnila peš v smeri, kjer sta izračunala, da je neka naselbina Eskimov, ki sta jo poznala že od svojih lanskil pletov. Med strašnimi mukami ob 30 in več stopinjah pod ničlo sta sredi aprila dospela letalca k Eskimom in z njihovo pomočjo nato prve dni maja v Barrow, kjer sta odšla takoj v bolnico. Izkazalo se je k sreči, da ozeblina pri nobenem niso bile nevarne. Te dni sta bolnico zopet zapustila in že zopet se pripravljata, da bosta v začetku julija z novim aeroplanom obnovila borbo s skrivnostni večnega ledu.

Ljubezen do snage.

To lepo lastnost bi morala imeti vsaka ženska. Vsaka ženska bi morala vedno čistiti in vedno pospravljati, prah brisati, pometati, likati, vse to iz ljubezni do snage. Lahko se trdi, da je ta lepa lastnost precej ukoreninjena pri naših slovenskih ženskah, vendar je tudi pri nas marsikje še mnogo nesnage.

Snaga in red sta priporočljiva tako iz zdravstvenega kakor družabnega ozira. Ko-

ski mandat), ker bi bila s tako kandidaturo zopet ojačena dr. Stanovnikova opozicija. Socijalno. ču-teči pristaši SLS nimajo v stranki prav nobene besede.

Klofuta. Imamo tudi-naprednjake, ki se pri vsaki priliki prilizujejo klerikalcem. Njihovo glasililo je «Narodni dnevnik». Posebno zadnje mesece so bili tudi-naprednjaki radodarni s slavo-spevi na SLS, računajoč s tem, da se jim klerikalci za njihovo pomoč revanžirajo na ta način, da na svojih listah kandidirajo nekatere brez-pomembne politične korifeje. Toda klerikalci so modrejši od tudi-naprednjakov. Sestavili so hladni politični račun in prišli do zaključka, da jim tudi-naprednjaki s svojimi maloštevilnimi pristaši ne morejo zboljšati volilnega rezultata in da bi jim bili tudi-naprednjaški kandidati le nepotreben balast. Prezrli so vse mile prošnje tudi-naprednjakov in sklenili, da kandidirajo na svojih listah le svoje somišljenike. Dr. Korošec je v volilni izjavi na zaupniškem shodu SLS le blagohotno dovolil, da tudi-naprednjaki glasujejo zanj, ker se jim za tucat volilcev itak ne splača postavljati posebnih kandidatur. «Narodni dnevnik» je zaradi te odločitve na SLS zelo hud in naenkrat zavzema v svojih po vsebini revnih predalih protiklerikalno stališče. Seveda poudarja «Narodni dnevnik», da se mu gre pri tem le za «načela», namreč tista «načela», ki se tičejo — kandidatur. «Slovenec» se sedaj norčuje iz tudi-naprednjakov in med vrstami dosledno ponavlja: Pa smo klerikalci zopet enkrat potegnili politične veterinjake, ki niso ne tič ne miš, ki bi radi vedrili pod korarskimi klobuki in obenem nosili sokolske šajkače.

Krvava politična razračunavanja. Radikalna stranka je v razsulu. Nasprotja, ki so se do sedaj kazala samo med politiki v Beogradu, so prenešana z otvoritvijo volilne borbe med ljudstvo. Razne radikalne skupine se ne morejo zediniti na enotne kandidatne liste. Borba je silovita in nasprotujoči si interesi med radikalnimi pristaši bodo imeli za posledico, da bodo v posameznih volilnih okrajih po dve ali celo tri radikalne liste. Razdvojenost v radikalni stranki karakterizirata ta-le dva primera: Za preteklo nedeljo je bil sklican v Valjevu shod radikalne stranke, na kate-

rem bi se morale definitivno določiti kandidature. Ena skupina je zahtevala, da se postavi za kandidata dosedanji poslanec Kosta Aleksić, dočim je druga skupina kandidirala inženjerja Samokresovića. Obe skupini sta priredili manifestacijski obhod po mestu, katerega se je udeležilo pri vsaki skupini več tisoč oseb. Na nekem mostu sta se sprevoda srečala. V hipu je prišlo do krvave bitke z revolverji. Šele oddelek vojaštva je razdvojil nasprotnike. V bolnico so pripeljali 20 težko ranjenih, dočim je ambulanca obvezala preko 100 lažje ranjenih. Drugi krvavi dogodek se je izvršil v Liki. V Gospiću je sklical radikal Pejnović shod. Na shodu se je sprl z radikalnim opozicijonalcem Lemaicem. Ko sta se vračala na vozu domov, je Simo Lamaić zaklal Pejnovića. Pejnovića so pokopali naslednje dni ob splošnem sočutju in razburjenju prebivalstva nad krvavim dogodkom.

Nov volilni red za Zbornico za trgovino, obrt in industrijo je predpisal minister za trgovino in industrijo. Kandidature se priglašajo po odsekih, ki se dele na trgovskega, obrtniškega in industrijskega, izmed katerih ima izvoliti vsak odsek 16 zborničnih svetnikov. Glasovanje se vrši ustno in pismeno. Vsak volilni upravičenec dobi legitimacijo, glasovnico in kuverto. Mandati se raz-

dele na enak način kakor pri volitvah v Narodno skupščino. Nove volitve se vrše meseca oktobra. Zbornica se konstituira 15 dni po uradni objavi volilnega rezultata.

Prikrajšana samouprava. Minister za finance je izdal naredbo, kjer pravi, da so vsa samoupravna telesa v državi v primeru, da potrebujejo kako posojilo, obvezana, da si predhodno zagotovijo pristanek ministra za finance. Tej naredbi dodaja minister pojasnilo, da so zadnji čas pričela razna samoupravna telesa sklepati posojila na svojo roko, kar bi utegnilo škoditi vrednosti našega dinarja ter izpodkopati temelje naše valute. Za državno valutno politiko ni brez pomena, na kakšen način dobi samoupravno telo inozemsko posojilo, zlasti, ker je v takem primeru računati tudi z anuitetnimi odplačili v inozemstvo.

Likvidacija spora z Albanijo. Francoski poslanik v Tirani je izročil albanški vladi novo jugoslovansko protestno noto v zadevi aretacije tolmača Djuraškovića. Nota ne vsebuje onih fraz, ki jih je albanska vlada smatrala za žaljive v prvi noti. V odgovor na ta korak Jugoslavije je albanska vlada odredila osvoboditev Djuraškovića.

Uredba o prevedbi kronskih upokojencev.

Uredba o prevedbi kronskih upokojencev v dinarske, ki jo je ministrski svet sprejel na seji dne 1. julija, se glasi:

Člen 1. Državni upokojenci, upokojenke, naši državljani, ki so doslej prejemali svoje pokojnine v kronah, jih bodo prejemali v dinarjih po določbah člena 2. do 6. te uredbe.

Člen 2. Upokojenci, upokojenke, ki so pred svojo upokojitvijo bili aktivni državni uslužbenci gradjanskega reda ali državnih ustanov bivše Avstro-Ogrske kakor tudi oni, ki so bili po polomu Avstro-Ogrske sprejeti v našo državo s kronskimi prejemki na podlagi zakonov, ki so veljali v dotičnih pokrajinah, ki pa pozneje niso bili prevedeni na dinarske prejemke, bodo

najpreje formalno prevedeni na dinarske prejemke tako, kakor so bili prevedeni na dinarske prejemke aktivni državni uslužbenci njihovih kategorij po uredbah in zakonih, ki so veljali pred uveljavitvijo zakona o činovnikih in ostalih državnih uslužbencih gradjanskega reda z dne 3. julija 1923. leta in zakona o državnem prometnem osebju z dne 28. oktobra 1923.

Člen 3. Upokojenci vojnega reda, ki so bili pred svojo upokojitvijo aktivni uslužbenci vojske in mornarice bivše Avstro-Ogrske kakor tudi oni, ki kot taki niso bili sprejeti v službo naše države z dinarskimi plačami po zakonu o ustroju vojske kraljevine Srbije do 1904., ki je bil leta 1919. razširjen na vso kraljevino, bodo najprej formalno prevedeni na dinarsko plačo po predpisih navedenega zakona o ustroju vojske kraljevine Srbije.

Člen 4. Po formalno izvršeni prevedbi teh upokojencev (po členu 2. in 3. te uredbe) na dinarske bo pokojnina nanovo urejena v zmislu določb člena 6. do 7. zakona z dne 14. marca 1922. leta o prevedbi na dinarsko plačo državnih uslužbencev izven Srbije in Črne gore.

Člen 5. Pokojnine vdov in sirot ravnokar imenovanih upokojencev bodo prevedene na dinarske pokojnine nastopno: Predhodno bodo formalno prevedene kronske plače njihovih soprogov, oziroma roditeljev na dinarske po predpisih členov 2. in 3. te uredbe, na kar bodo njihove pokojnine ponovno urejene v zmislu predpisov 3. in 4. odstavka člena 7. zakona z dne 14. marca 1922. leta o prevedbi na dinarske prejemke državnih uslužbencev v kraljevini izven Srbije in Črne gore, t. j. uveljaviti se imajo predpisi § 51. in ostali predpisi zakona z dne 5. avgusta 1914. o oskrbi dežel-nih nameščencev v kraljevini Hrvatski in Slavoniji. V teh zakonskih predpisih v kronah izraženi zneski oskrbnin se prevedejo na enake zneske v dinarskih edinicah.

Člen 6. Miloščine, dosmrtnne rente, ki so bile po edinih osebam odobrene z dejanji vladarske milosti v kronah kakor vse vrste pokojninskih naklonil (provizij) naj se prevedejo, ako so še v veljavi, na iste osebe v svrhu oskrbe v enakem znesku dinarskih edinic. Miloščine, odobrene v okviru penzijskih zakonov, se morajo prevesti v dinarske v zmislu predpisov členov 2. in 5. te uredbe.

Člen 7. Pooblašča se minister financ, da v primeru potrebe izda vsa potrebna pojasnila in tolmačenja za pravilno izvrševanje te uredbe.

likokrat je srečno družinsko življenje odvisno od snažne ali nesnažne gospodinje. Tu in tam se slišijo pritožbe, da ta ali oni mož rad izostaja od doma. Morda je v takih primerih nepravilno gospodinjstvo vzrok, ki moža odganja od družinskega ognjišča.

Vsak mož ima rad čeden, pospravljen in snažen dom. Dobro mu tudi dene, če najde zvečer, ko se vrne z dela, svojo ženko snažno napravljeno. Mož, ki poleg skrbno pripravljene večerje najde še svoj dom snažno urejen, ne bo iskal tuje družbe. Srečen in zadovoljen bo ostal doma v krogu svoje družine. Nasprotno pa ne more roditi dobrih posledic, če moža, trudnega in zdelanega, žena sprejme z godrnjanjem, če mož ženo najde dan za dnevno umazano in nepočesano, vidi po hiši vse razmetano, dobi večerjo morda mrzlo ali sploh zanikrno prirejeno. V takem primeru se pač ni treba čuditi, če takega moža ne zdrži doma. Išče si boljše družbe, kakor mu jo more nuditi domača hiša.

Bedasta domneva, da mora biti mož z vsem zadovoljen v zakonskem stanu, je napačna. Žena mora gledati na svojo zunanost prav tako in še bolj kakor poprej, ko je bila še dekle.

Kjer so majhni otroci, je res težavno, imeti hišo vedno v redu, vendar se gotovo najde toliko časa, da si žena priveže vsaj čist predpasnik, ko pride mož domov. Seveda so izjeme, kakor bolezen in druge izredne nepri-

like, vendar je vsaki ženi neobhodno potrebno, gledati na snago in red.

Slovenci nismo bogatini, da bi imeli razkošne domove. Lahko pa s snago in redom napravimo naša skromna stanovanja priključna. Posvečajmo vso pozornost našim domovom in svojim družinam. Navajajmo naše otroke, da bodo ljubili snago in red. S tem bo rešen že velik del naše vzgoje za mladino in s tem dobe otroci že velik del svoje dote, ki ostane za vse življenje.

Pravilno si tolmači.

Mož: «Ti, Urša, danes sem našel štiriperesno deteljico.»

Žena: «Seveda si kot peti takoj zraven sedel in pil.»

Tolažba.

Žena: «Joj, osa me je pičila!»

Mož: «Le pomiri se; ni najslabši sad, ki ga pikajo ose.»

Tudi tako gre.

Učitelj skuša otrokom razložiti bistvo pare. V roki ima pločevinasto škatlo, ki naj predstavlja parni kotel, ter govori: «Kaj imam tukaj?»

Učenec: «Pločevinasto škatlo.»

Učitelj: «Ali je to mrtev ali živ predmet?»

Učenec: «Mrtev.»

Učitelj: «Prav! Zdaj pa, otroci, povejte mi, kako bi se to napravilo, da bi ta škatla razvila velikansko moč?»

Učenec: «Ako jo privežemo psu na rep.»

Člen 8. Rešitve o prevedbi na dinarsko pokojnino, oskrbnino, miloščino po tej uredbi bo izdajal pristojni minister ali organ, na katerega bo to pravico prenesel, in jih izročal zainteresiranim strankam za državno

glavno kontrolo. Obe stranki imata pravico pritožbe na državni svet v roku dveh mesecev od dne prejema rešitve.

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam! Ta teden smo razposlali okrožnico z vprašalno polo kulturnoprosvetnega odseka Delavske zbornice. Prosim vse podružnice, da nam vrnejo izpolnjene vprašalne pole čimprej, da jih oddamo kulturnemu odseku Delavske zbornice. — V okrožnici ponovno naprošamo vse podružnice, da nam pošljejo poročila za list. V zadnjem času pogrešamo dopisov in poročil o stanju delavstva v posameznih krajih. Pišite torej in ne odlašajte!

Predavanja. Nekateri agilni podružnice se že sedaj pripravljajo za predavanja v jesensko-zimskem času in nas prosijo za sezname filmov.

Vsem tem in ostalim podružnicam sporočamo, da bodo dobile začetkom avgusta okrožnico in seznam glede skioptičnih in filmskih predavanj. Predavanja se bodo pričela s septembrom, vendar je dobro, da se podružnice na to pripravljajo vsaj mesec prej.

Nemškim rentnikom, ki so se obrnili na nas in smo zanje intervenirali v Nemčiji, sporočamo, da še nismo prejeli rešitve in smo isto ponovno urgirali. Naj vsi torej še nekoliko potrpijo.

Slovar tujih besed. Tovariš, ki si je v tajništvu NSZ prilastil slovar tujih besed, naj ga čimprej vrne. Tajništvo ga potrebuje.

Tedenske vesti.

VII. Ljubljanski vzorčni velesejem v Ljubljani.

Že sedmič je bil letos otvorjen Ljubljanski sejem, oni važni činitelj, ki je v veliki meri že pomagal na noge naši trgovini, obrti in industriji. Slovenija ne more živeti samo od kmetijstva, zato mora gledati na to, da se pri nas razvijajo tudi omenjene gospodarske panoge, ki dajo zaslužka številnim kmetiskim sinovom in hčerkam. Potom velesejma se dela najuspešnejša reklama za naše proizvode, ki se potom velesejma prodajajo v ostale pokrajine naše države in celo v inozemstvo.

Slovesna otvoritev VII. velesejma se je izvršila v soboto ob prisotnosti odličnih zastopnikov oblastev, korporacij, društev in tujih držav. Prvi nagovor o pomenu te važne gospodarske prireditve je imel predsednik velesejma g. Fran Bonač, na kar je veliki župan ljubljanske oblasti g. dr. Fran Vodopivec otvoril velesejem.

Gostje, ki so si ogledali lepo urejene bogate izložbe blaga, razstavo umetnin, higijsko razstavo in razstavo kanarčkov, so bili polni hvale o organizacijskih sposobnostih velesejmskega vodstva, ki je omogočilo tako pestro izbiro blaga.

Kupčije so se sklepale že v vseh vrstah blaga. Vseh posetnikov je zabeležil velesejem v svojih prvih 4 dnevih že nad 28.000. Največ jih je bilo v nedeljo, in sicer nad 15.000. Med posetniki so zastopniki vseh pokrajin naše države. Precej prihaja na sejem tudi inozemcev, zlasti rojakov iz Julijske Krajine, potem Čehoslovakov, Avstrijcev in Nemcev. V prihodnjih dnevih bodo prispeli celo trgovci iz daljnega Egipta.

Upamo, da bo uspeh velesejma tak, kakršnega ta institucija zasluži po svoji gospodarski važnosti.

★

* **Seja izvrševalnega odbora NSS** se vrši v nedeljo 10. t. m. ob desetih dopoldne v strankinih prostorih v Ljubljani. Načelstvo vabi vse člane izvrševalnega odbora, da se te seje zanesljivo udeležijo, ker je dnevni red zelo važen.

* **Knjižnica prosvetnega odseka Delavske zbornice v juniju.** Junija meseca si je v knjižnici prosvetnega odseka Delavske zbornice v Ljubljani izposodilo 300 čitalcev 608 knjig, in sicer 360 slovenskih, 221 nemških, 27 hrvatskih, po vsebini: 542 leposlovnih in 66 znanstvenih. Dohodkov je bilo 880 Din 50 p. Vpisalo se je 30 novih, tako da ima knjižnica sedaj že 420 rednih čitalcev. Odkar si knjižnica nabavlja nove leposlovne knjige v nemškem jeziku, vidno napreduje izposojanje nemških knjig; v marcu je bilo n. pr.

izposojenih od 780 knjig 127 nemških, v maju od 625 knjig 187, v juniju pa od 608 že 221 nemških knjig.

* **Glavni zbor organizacij občinskih uslužbencev v Sloveniji** se bo vršil v soboto 9. t. m. v Ljubljani z nastopnim dnevnim redom: 1.) Pozdrav predsednika; 2.) čitanje in odobrenje zapisnika lanskoletne skupščine; 3.) poročilo uprave in eventualno računskih preglednikov; 4.) eventualna poročila in predlogi v «Zvezi» včlanjenih organizacij; 5.) Sprememba pravil; 6.) volitev novega upravnega odbora; 7.) poročilo magistratnega direktorja g. dr. Zarnika o novem občinskem zakonu; 8.) poročilo g. Krambergerja o organizaciji podeželskih občinskih tajnikov; 9.) slučajnosti. — Ob priliki tega zbora priredi Društvo magistratnih uslužbencev v Mariboru, ki mu predseduje tovariš Brandner, izlet v Ljubljano, istotako uslužbenec ostalih dveh avtonomnih mest Ptuja in Celja. Glavni zbor traja v soboto ves dan, izletniki se pripeljejo v soboto na večer in ostanejo v Ljubljani do nedelje 10. t. m. zvečer.

* **Opozorilo glede voznih olajšav.** Pravilnik in navodila o izdajanju voznih olajšav predvidevajo 50 odstotkov popusta voznih cen za člane znanstvenih, strokovnih, gospodarskih, človekoljubnih in ostalih društev za potovanja na občne zборе in kongrese ter za člane sokolskih, pevskih in drugih društev za tri potovanja na leto k tekmam, proslavam in koncertom. Vsa navedena društva pa vlagajo prošnje za dovolitev popusta navadno le nekaj dni pred prireditvijo, zaradi česar generalni direkciji državnih železnic ni mogoče pravočasno rešiti vseh teh prošenj. Da bi se mogle prošnje pravočasno rešiti, opozarja generalna direkcija vsa društva, naj vlagajo prošnje za znižanje voznih cen najkasneje 15 dni pred dnem, v katerem naj bi veljal popust, ker društva sicer riskirajo, da zaproseni popust ne bo dovoljen.

* **Papirnati drobiž pride iz prometa.** Finančna delegacija v Ljubljani opozarja občinstvo, da se vzame državni papirnati drobiž po 1 Din, 50 par in 25 par do 30. septembra t. l. iz prometa. Zamenjavanje za kovani drobiž po 50 par, 1 dinar in 2 dinarja ter izjemoma tudi za bankovce Narodne banke se vrši v Sloveniji pri vseh davčnih uradih. Vsi, ki imajo še kaj papirnatega drobiža, naj ga čimprej zamenjajo, da ne bodo imeli škode.

* **Smrt odličnega industrijca.** V Zagorju ob Savi je po kratki bolezn umrl ugleden industrijec in naprednjak g. Ivan Birolle, brat našega odličnega slikarja Birolle. Pokojnik je bil miren in vztrajen delavec, napram vsakemu pravičen in odkritosrčen. Zbolel je pred dnevi za pljučnico, kateri je podlegel. Bil je v najlepši moški dobi, zdrav in krepak. Vodil je velike apnenice v Za-

gorju. Ljubil je zelo naše morje ter je vedno rad potoval po Dalmaciji. Bil je dober družabnik in je rad pomagal siromakom. Tudi narodna in kulturna društva je podpiral. Blag mu spomin!

* **Poplavljeni bodo oproščeni davkov.** Na temelju finančnega zakona morajo vložiti davkoplačevalci, ki so bili leta 1925. in 1926. prizadeti po poplavi, na pristojno finančno upravo prošnje glede oprostitve davkov. Torej se bo končno vendarle napravilo nekaj za poplavljenе siromake.

* **Avtomobilska nesreča.** Neki ljubljanski trgovec je vozil pravilno po desni strani z avtomobilom skozi Št. Vid proti Ljubljani. Po draveljski občinski cesti, ki vodi na glavno cesto, je medtem na kolesu privozil 23letni posestnikov sin Ivan Koren iz Studenčice pri Medvodah. Ker stoji na stiku obeh cest v Zupzah večja kmečka hiša, Koren ni imel razgleda na cesto in ni videl avtomobila. Zaradi tega je Koren z vso silo treščil s kolesom v avtomobil. Kolo se je takoj razbilo. Koren pa je priletel na avtomobil ter se močno poškodoval. Trgovec je ranjenca naložil na svoj avtomobil ter ga odpeljal v ljubljansko javno bolnico.

* **Železniška nezgoda pri Žirovnici.** Na gorenjski progi državnih železnic med postajama Jesenice—Žirovnica se je te dni dogodila železniška nesreča, ki je povzročila, da so vlaki tistega dne prihajali v Ljubljano, odnosno na Jesenice, z velikimi zamudami. Tovorni vlak 962 je privozil do 44. kilometra v smeri proti Jesenicam. Na došlejši nepojasnen način se je pri tem iztiril tovorni voz, na katerem je bil naložen les. Z Jesenic so prišli pomožni delavci, ki so spravili voz zopet na tir, kar pa je vzelo precej časa in povzročilo vlakom velike zamude.

* **Pri Sv. Marku niže Ptuja najdeno truplo.** Drava pri Sv. Marku niže Ptuja je izplavila truplo neznanega mladeniča. Ugotovljeno je bilo, da je utopljenec dijak Norbert Lorber, ki je utonil dne 17. junija t. l. med mestnim kopališčem in državnim mostom v Mariboru.

* **Štrašen požar v Bukovcu.** Dne 2. t. m. popoldne je nastal v Bukovcu v Podravju velik požar. Občinski urad je telefonično zaprosil za pomoč v Varaždinu, Čakovcu, Koprivnici in se obrnil tudi na vojaško oblastvo v Zagrebu s prošnjo, naj pošlje vojaštvo na pomoč. Požar je uničil celo vrsto poslopij.

* **Smrt pred bolnico.** Na Petrovo se je pred vhomom v javno bolnico v Ljubljani ustavil avtomobil, iz katerega sta dvignila mož in žena 14-letno deklico. Prenesla sta jo v vežo, da jo prijavita in oddasta v zdravljenje. Posestnik Ignacij Marinec iz Rovt pri Logatcu in njegova žena sta hčerko držala v rokah, nenadoma pa je ta nagnila glavo in umrla. Nemudoma poklicana zdravnica dr. Praprotnikova je obvestila o tem policijo, raskar so po komisijskem ogledu mogli nesrečni starši odpeljati truplo z avtomobilom nazaj v domačo vas. Deklica je umrla na posledicah vnetja slepiča in trebušne mreže.

* **Drzen lopov.** Mladenč A. Š., ki je pristojen v neko vas pri Kamniku, je star okoli 20 let, a ima že burno preteklost. Kot 16letni deček je leta 1921. v neki gostilni v Kamniku izmaknil bogatemu posestniku zavitek, v katerem je bilo 86.000 kron gotovine. Nekaj časa je veseljačil, a pozneje so ga prijeli in pred ljubljansko proto je bil obsojen na eno leto težke ječe. Prejšnji mesec je bil v preiskovalnem zaporu kamniškega okrajnega sodišča zaradi posilstva in tatvine. Proti koncu meseca se je A. Š. posrečilo pobegniti iz preiskovalnega zbora ter se je nato klatil po kamniški okolici. Te dni ga je izsledil orožniški narednik Josip Bončina ter ga hotel aretirati. Nastala je med orožnikom in drznim lopovom huda borba. A. Š. je v tej borbi orožnika težko poškodoval ter pobegnil.

* **Vlom v Mariboru.** V Mariboru obstoja vlomilska družba, ki si je izbrala predvsem šolske zavode za cilj svojega delovanja. V noči od ne-

delje na ponedeljek je bil poskušen vlom v državno moško učiteljsko, nekaj dni prej pa je nekdo na ženskem učiteljsku poskušal svojo srečo. V obeh primerih pa so bili storilci prepodeni. Tudi okrog realke so opazili neke sumljive osebe.

* **Zaradi grožnje aretiran.** Na Brezjah pri Sv. Križu stanuje bivši posestnik Anton Kotar. Nekdaj je imel lepo posestvo, pa mu je bilo vse razprodano. Kotar je novemu lastniku večkrat zagrozil, da rajši vse zažge, kakor da bi kdo drugi na njegovem živel. Ker so prihajale na pristojno oblastvo vedne pritožbe in ker se je bližal dan, ko bi se Kotar moral izseliti, se je bilo bati, da Kotar izvrši nevarno grožnjo. Zato je oblastvo odredilo aretacijo. V torek so svetokriški orožniki privedli Kotarja v litijske zapore.

* **Nove aretacije zaradi umora finančnega stražnika Resnika.** Mariborska porotna razprava proti štirim obtožencem zaradi umora finančnega stražnika Janka Resnika v Št. Ilju je bila preložena, ker je obtoženi 16letni posestnikov sin Dominik Jamernik iz Jarenine pri tej razpravi naenkrat zatrjeval, da je mislil namesto obtoženega Alojzija Goloba iz Vuhreda nekega drugega Goloba, ki je tudi Alojzij, toda posestnik na Kušarniku pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah. Na predlog državnega pravdnštva je orožništvo tega Goloba že aretiralo in ga izročilo v zapore okrožnega sodišča v Mariboru. Dognalo pa se je, da je v Jarenini še en Alojzij Golob in še četrti Golob z drugačnim krstnim imenom. Oba sta bila tudi že zaslišana od orožnikov zaradi tega umora. Pri sodišču upajo, da bo prihodnja porotna razprava v jeseni prinesla v ta zagonetni umor že popolno jasnost. Do sedaj sta torej v preiskovalnem zaporu poleg ostalih treh obtožencev Bezjaka, Klemensbergerja in Jamernika zaprta dva Alojza Goloba, od katerih je eden vsekakor nedolžen, če ne obadva.

* **Napad bolgarskih komitašev na Slovenca.** Dne 18. junija ponoči so bolgarski komitaši izvršili napad na oddelke finančne kontrole v Izvoru. Vrgli so na stražarnico okrog 40 bomb italijanskega izvora. Kot žrtev bolgarskega napada je padel rojak Alfonz Pagon, preglednik finančne kontrole, starešina oddelka v Izvoru. Ostali organi finančnega oddelka so takoj stopili v borbo s komitaši ter začeli streljati. Vodili so borbo vso noč. Padel je eden izmed komitašev, a več drugih je moralo biti težko ranjenih, kar se je lahko sklepalo po krvavih sledovih. Pokojni Alfonz Pagon je bil rodom iz ljubljanske okolice, star je bil 38 let in je zaradi svoje vestnosti in hrabrosti užival splošno spoštovanje.

* **Tatvina.** Pri posestniku Žurmanu v Št. Joštu pri Novem mestu je bil mesec dni na dnini 45letni Albert Moravec. Delal je samo za hrano. Koncem meseca pa je ukradel gospodarju 1250 Din, čevlje in nogavice ter neznano kam pobegnil.

* **Opasen tolovaj v Šumadiji.** V Šumadiji je ropar Babejić že nekaj let strah prebivalstva. Skriva se po planinah in s svojimi tovariši napada samotnejše hiše ali pa z grozilnimi pismi izsiljuje denar. Lani je Babejić s Homoljskih planin poslal premožnemu kmetu Pavlu Miloševiću v Suhem dolu pismo z naročilom, naj mu pošlje 30.000 Din odkupnine, ker je Milošević prijavil oblastvom, da se Babejić potika po njegovih gozdovih. Milošević naj bi denar dostavil tekom 15 dni, kar pa se ni zgodilo. Tako je poteklo leto. Babejić se ni več javljal in Milošević je mislil, da je že vse pozabljeno. Zato je začel v letošnji pomladi zopet zahajati v planine obiskovat svoje staje. Legal je že prvi mrak, ko se je Milošević nedavnega večera s svojim hlapcem vračal s planine. Naenkrat sta se prikazala iz grmovja dva tolovaja: Ivan Babejić in Lazar Radovanović. Pavel Milošević je obstal kakor ukopan in hitro zaslutit nesrečo, ki ga čaka. Hotel se je pognati v beg, toda roparja sta ga zadržala z naperjenimi

puškami, češ: «Počakaj, da se pogovorimo o denarju!» V smrtnem strahu je Pavel zagotavljal, da bo dostavil zahtevane tisočake, toda Babejić se je nasmehnil in pomignil svojemu tovarišu Radovanoviću, ki je kriknil: «Prepozno!» V tem pa je že tudi potegnil samokres in oddal tri strele v Pavla, ki se je mrtev zgrudil na tla.

Dopisi.

POLJČANE. V času, ko vlada pri nas veliko pomanjkanje dela in ko se število brezposelnih delavcev vsak dan veča, se je še dogodil nečuten škandal, ki nam jasno kaže, kako se zapostavlja domači delavci v naši državi. Granitna industrija Windischgrätz v Oplotnici je zopet začela z delom. Izdeluje po večini granitne kocke za tlakovanje. Ni pa sprejela na delo naših domačih kamenosekov, ampak je poklicala kar 34 takih kamenosekov iz Avstrije. Izgovarja se, da ni pri nas strokovnjakov za izdelavo granitnih kock. Ta izgovor pa ne drži. V teku desetih let, odkar obstoji naša država, bi se pač lahko pobrigala, da si vzgoji naš lastni naraščaj, osobito, ker ima vedno dovolj dela in brez prekinjenja obratuje. Če bo naša industrija vedno tako postopala, ne bomo imeli nikoli domačega naraščaja, ampak bomo vedno navezani na tujce. Prosimo inšpekcijo dela in g. velikega župana, da naredita v tem oziru red. Naj zasluži domačin, ne pa tujec!

MARIBOR. V zadnji «Novi Pravdi» opisani stanovanjski škandal na Koroški cesti ni prvi in žal tudi še dolgo ne bo zadnji. Še večji kot oni na Koroški cesti, je ta v Jezdarski ulici. Tu gre za človeka, ki je redno plačeval svojo najemnino in je mali obrtnik, že par desetletij v Mariboru, in meščan. Preživel je skozi več let cel pekel v stanovanju, iz katerega ga je gospodar pred več kot enim mesecem vrgel na cesto, ko mu je prejšnji večer z gnojnico polil pohištvo. V tem stanovanju je ta meščan prebil take hude ure, da mu je žena na posledicah zblaznela, kar se posebno sedaj javno opazi, ko je pekel viden na cesti. Stanovanjski spor in bolezen žene sta močta popolnoma obubožala, tako da je bil primoran, zastaviti svoj čevljarški obrt. Ko so ga začetkom junija vrgli na cesto, se je obrnil na vse strani

za odpomoč. Obrnil se je tudi na mestno občino, kjer ima kot meščan še posebno pravico, da mu preskrbe za silo streho. G. župan pa ga je kratko odslovil, češ, da občina itak zida v Smetanovi ulici in naj pač počaka do jeseni. Pride pa še lepše. Pred kratkim so v bližini kraja, kjer se je zgodil navedeni škandal, praznovali kulturni praznik odkritja spomenika padlim vojakom. Medtem so se od gotove strani vsa prizadeta oblastva opozarjala, da tudi zakon zabranjuje bivanje družin na cesti, pa gospodje varuhi zakona so šli mirno preko te opozoritve. Pustili so, da je mož v navzočnosti zblaznele žene tedne šivaril na cesti. Šele pozneje jih je le postalo zaradi spomenika malo sram, da bi vnanji gosti ne videli v nebo kričnega stanovanjskega škandala. Pred odkritjem spomenika pride voz od mestne občine s kratkim poveljem, da naloži vso ropotijo in da jo odpelje v skladišče mestne občine. Prizadeti čevljar je bil že te rešitve vesel, ker je bil seveda prepričan, da je rešen bivanja na prostem. Ampak slavna mestna občina je sklenila drugače, in sicer tako, da ropotija sicer mora izginiti z ulice v skladišče, za prizadeta človeka brez strehe pa mestna občina nima skrbi. Lahko gresta, kamor hočeta. Ker s tem modrim ukrepom prizadeti ni bil zadovoljen, se je voznik podal k mestni občini z vprašanjem, kaj storiti. Dobil je povelje, brez pardona in brez ozira na proteste prizadetih dveh revežev, vso ropotijo spraviti v mestno skladišče, nju pa prepustiti usodi. To se je zgodilo koncem junija leta 1927. po Kristusovem rojstvu v jugoslovenskem Mariboru pod županovanjem krščansko-socialnega župana gospoda dr. Leskovarja in ravno tako krščansko-socialnega velikega župana gospoda dr. Schaubacha. Za danes le še kratek konec: Možu je pri tem drugem uradnem ukazu zastala kri, ker ni verjel, da je mogoče tako pojmovanje socialne bede. Nato pa je vozniku povedal mirno, da on in žena ne moreta iti živa pod zemljo in zato raje na prostem poleg ulice čakata odrešenja. Našel se je vendar človekoljub (g. Stevo Tončič), ki je revežu ponudil svoj špedicijski voz in tako reveža začasnó in za silo odrešil trpljenja. Sicer pa še spregovorimo o tem, kako mestna občina skrbi za deložirance!

Pogovor o tem in onem.

Tretje letalo preletelo atlantski ocean.

Te dni je preletelo Atlantsko morje med Ameriko in Evropo že tretje ameriško letalo pod vodstvom kapetana Byrda, ki je znan po tem, da je lani pred Amundsenom preletel severni tečaj. Cilj Byrda je bil Pariz, toda njegovo letalo je moralo pristati v Ver-sur-Mar malo od obrežja v morju. Kakor izjavlja Byrd, je njegovo letalo že doseglo suho zemljo ter blodilo, ker je izgubilo v temi in megli orientacijo, neznankje nad Francijo.

Byrd pripoveduje o svojem poletu, da sam ne vé, kateri del Francije je preletel. Prepričan je, da je bil zadnjih pet ur, preden je pristal, dvakrat v neposredni bližini Pariza. Megla je bila tako gosta, da letalci sploh niso vedeli, ali so nad morjem ali nad suho zemljo. Ko je bilo Byrdovo letalo oddaljeno še kakih 15 km od Pariza, so imeli ameriški letalci še za 450 km bencina. Ker niso mogli dobiti zveze z radijskimi postajami, so se odločili za polet v neznano smer. Niti Byrd niti njegovi spremljevalci niso vedeli, kam leté. Vsi so mislili, da so izgubljeni. Naenkrat se je Byrdu zazdelo, da leti zopet nad morjem.

Uredniku pariškega lista «Matina» je Byrd izjavil o svojem poletu nastopno: «Vse, kar sem pretrpel med poletom na severni tečaj in med

številnimi drugimi poleti, se ne dá niti od daleč primerjati z mukami, ki smo jih pretrpeli med poletom iz Newyorka v Francijo. V hipu, ko smo zgrešili smer in se vrnili nad morje, smo imeli samo še za 50 km bencina.» Byrdov spremljevalec Neville je izjavil, da so bili najstrašnejši trenutki takrat, ko so iskali smer proti Parizu. Bila je temna noč in letalce je obdajala gosta megla. Dvakrat se jim je zdelo, da so blizu Pariza, toda spustiti se niso mogli, ker so se bali, da bi se aeroplan razbil. Proti polnoči se jim je zdelo, da lete nad morjem. Dve uri pozneje je bil porabljen skoro ves bencin in Byrd je odredil, da se spuste na poljubnem kraju. Aeroplan se je začel v velikih lokih spuščati in letalcem se je zdelo, da drve v neskončno brezno. Letalo je padlo v morje in ker je bilo težko, se je prvi hip pogreznilo pod morsk gladino. Kmalu pa je splavalo na površje. Ker se je pri padcu tako pokvarilo, da je tekla voda v letalske kabine, so morali letalci poskakati v morje, da so se rešili.

V soboto opoldne je prispel Byrd s svojimi spremljevalci v Pariz. Na kolodvoru St. Lazare so ga pričakovale ogromne množice. Vse mesto je bilo v ameriških in francoskih zastavah. Naval občinstva na kolodvor je bil tako velik, da so morali po bližnjih ulicah ustaviti promet. Čim se je vlak ustavil, so zaorili od vseh strani po-

zdravni klici. Prvi je stopil iz vagona kapetan Byrd v vojaški uniformi z belo mornariško čepico. Navdušenje množice je bilo nepopisno. Byrd je ostal na peronu in se ginjen zahvaljeval za pozdrave. Med občinstvom je bil tudi ameriški milijonar Levine, ki je nekaj dni prej z Chamberlinom preletel Atlantsko morje; ta se je pre- ril skozi množice in objel Byrda.

Čarovnica ga je zavedla.

Srednjeveškega praznoverja v naši državi ne manjka, kakor nam spričuje naša zgodba. V vasi Zaluki na Hrvaškem je pred dnevi odšel od doma mladenič Nikola Krznarić. Ker ga ni bilo tri dni domov, so domači javili orožnikom, da je mladenič izginil brez sledu. Orožniki so ga iskali povsod v okolici, vendar pa ga niso mogli izslediti. Zvečer četrtega dne pa se je Nikola vrnil domov z osmojenimi lasmi, ves opečen po obrazu in rokah ter prelepen. Sprva ni hotel povedati, kaj se mu je pripetilo in kje je dobil poškodbe, prisiljen od orožnikov pa je izpovedal, da je pred tremi dnevi spal na kozolecu in ko se je naenkrat prebudil, je zagledal sklonjeno nad seboj 66letno starko Jano Radmanovo iz iste vasi. Starka ga je odvela s seboj, kjer sta ga čakala še neka ženska in moški. Ne da bi se med tem dobro zavedel, ga je starka Jana že zajahala in pričel je leteti. Letel je vedno hitreje in hitreje, ne da bi čutil tat pod nogami. Menjaje sta jezdila na njem tudi neznana ženska in moški, ki sta si pri tem svetila s prižganim škopom slame, od česar je dobil opekline na obrazu in rokah. Pred zoro so ga pustili samega na velikem bregu, odkoder je ves utrujen hodil tri dni peš domov.

V tamošnjih vaseh je njegova izpoved povzročila silno razburjenje. Praznoverni kmetje so proglasili starko Jano za čarovnico in pripravili so grmado, na kateri so jo hoteli sežgati. Da bi jo obvarovali pred praznovernimi kmeti, so morali starko odvesti orožniki v zapor orožniške postaje, kjer je ostala toliko časa, dokler ni prišla tja posebna komisija iz Karlovca.

Ker so se pokazali na mladeniču, ki je proglasil starko za čarovnico, znaki blaznosti in ker se je kesneje izvedelo, da je mladenič v odsotnosti bil v sosesčini na vasovanju, kjer je bržkone dobil poškodbe od drugih fantov, so se končno ljudje pomirili.

★

× **Kmalu bodo znali obujati mrtve.** V neko dunajsko bolnico so nedavno pripeljali neko 40letno ženo, ki je skočila iz tretjega nadstropja na cesto in med vožnjo v bolnico izdihnila. Zato so jo nesli v sekcijsko dvorano bolnice. To se je zgodilo ob 10. uri. Ob 14. uri istega dne je prišel v bolnico dr. Eisenmenger, ki je nedavno sestavil tako zvano napravo za oživiljenje mrtvecev. Naprava ima električni pogon in so jo porabljali doslej le pri navidezno mrtvih. Zdravnik je namestil napravo, mrtvi ženi so potegnili iz ust jezik in ga pritrdili; istočasno je brizgal pomožni zdravnik solno raztopino v žilo leve roke samomrilke. Naprava je delovala kake pol ure. Deset minut pozneje je začela iz rane na nogi curljati kri, mrtvaško blede obraz je spremenil barvo, ni sicer postal rožnat kakor pri živih, ampak plavkast kakor pri zadušeni. Žile so se polnile in praznile, v truplu je kri zopet krožila. Ko so odstranili napravo, je rana nehala krvaveti, obraz je mrtvaško pobledel. Doslej so napravo preizkusili le na dveh mrtvih truplih. Ta nov način oživiljanja bo morda v zvezi s kemičnimi oživilja- jočimi sredstvi uresničil sanje o obujanju mrtvih. Prvi korak je storjen; obtok krvi v mrtvecu se je posrečil.

× **Revolucija v jetnišnici.** V neki ameriški jetnišnici so uprizorili jetniki pravcato revolucijo, ker se jim je zabranilo doslej dovoljeno nabavljanje cigaret. 300 jetnikov se je zabari-

kadiralo v veliki pešeni jami jetniškega dvorišča in za te barikade so vlekli s seboj 14 paznikov za talce z grožnjo, da bodo takoj ustreljeni, če se izvrši napad. Jetniška uprava je morala za- četi prava pogajanja z upornimi jetniki.

× **Najlepša novinarka.** Pariški časopis «L'Intransigent» ima baje najlepšo novinarko na svetu. Vesela in duhovita Titayna je vitka, lepo raščena, z zapeljivim nasmehom, na ustnih in bleščečimi zobmi. Njenim ognjenim pogledom se baje ne more ustavljati noben politik ali državnik. Titayna je vnukinja slavnega generala. 16 let ji je bilo, ko so jo poslali v samostan. Kmalu so pa sestre uvidele, kakšen nemiren duh se skriva za zapeljivo zunanostjo mladenke in so jo odslovile. Tudi zakonskega jarma se je kmalu oprostila; njen zakon je trajal samo 14 dni. Nato se je odpravila na Japonsko kot spremljevalka sestre japonskega mikada. Kot novinarka je imela priliko govoriti že z vsemi evropskimi vladarji in bivšimi vladarji. Nekoč je hotela za nekim državnikom. V pristanišče je dospela v trenutku, ko je parnik dvignil sidra. V velikem skoku je hotela še doseči ladjo, kar se ji pa ni posrečilo. Padla je v vodo, iz katere se je komaj izvlekla.

× **Vlom v cerkev.** V cerkev sv. Trojice v Pragi je bil te dni izvršen drzen vlom. Neznani zločinec je splezal po strelovodu in pločevinastem žlebu na streho zakristije, od koder se je spustil v cerkev. Prvotno je hotel vlomiti v zakristijo. Ker so bila pa vrata zaklenjena, si je premislil in sklenil poiskati svoj plen v cerkvi. Cerkovniku, ki je prišel zgodaj zjutraj pometati cerkev, se je nudil prizor neverjetne podivjanosti. Tabernakelj je ležal razbit na tleh, monštranca je bila polomljena, ciborij prevrnjen in hostije raztresene po stopnicah. Na stranskem oltarju je bila razbita starinska Marijina slika, s katere je vlomilec pobral vse dragocenosti. Poleg tega je vlomilec izpraznil vse cerkvene nabiralnike. Največjo sirovost je pa zagrešil na oltarju sv. Prospera, kjer je bila steklena krsta, okrašena z zlatom in srebrom. V krsti so bili shranjeni svetnikovi zemski ostanki. Videč na prstu leve svetnikove roke prstan, je vlomilec razbil krsto, odtrgal prst in ukradel prstan. Prst je pustil na oltarju, ostanke razbite krste je pa razmetal po cerkvi.

× **Deklica morilka iz sladostrastja.** Pred letom dni je izvršila neka 18letna Katica Hagedornova blizu Duisburga ogaben umor iz sladostrastja. V gozdu so našli dvoje žrtev njenih nenravnih nagonov petletno deklico in šestletnega dečka. Obema je prerežala z britvijo žile na rokah in na vratu. Hagedornova je dolgo tajila umor. Navsezadnje pa so le dobila preiskovalna oblastva toliko obremenilnega gradiva v roke, da so mogla obtožiti zločinko. Predmetna stvar je prišla te dni v razpravo pred duišburškim sodiščem.

× **Pes zanetil požar.** Nedavno sta zgorela posestniku Schönfeldu blizu Grünaua v Nemčiji hlev in kozolec. Zgodilo se je takole: Gospodinja je zapustila za trenutek kuhinjo, kjer je pripravljala obed. To je opazil domači pes, prežeč na dvorišču. Skočil je v kuhinjo in se spravil na štedilnik da si poišče kar sam svoj delež. Pri tem pa je prišel preblizu ognja in si vžgal dlako. Prestrašeni pes je sekel v kozolec in povzročil tam požar, ki je vpepelil kozolec in bližnji hlev.

× **Ljubica okradla svojega kavalirja in se usmrtila.** V Bratislavi na Slovaškem je nedavno gostovala madžarska gledališka družba iz Budimpešte. V družbi je bila tudi lepa, šele 22letna igralka, ki je veljala za zelo nadarjeno umetnico. V Bratislavi se je seznanila z bogatim veleindustrijcem in se zaljubila deloma vanj, deloma pa v njegov denar. Zapustila je družbo in se preselila k prijatelju na njegov grad pri Bratislavi. Nekaj tednov sta živela prav srečno.

Industrijec je ljubico bogato zalagal z obleko in denarjem, a čim več je igralka imela, tem večje so bile njene želje. Ko je bil gospodar te dni odsoten, je igralka s pomočjo svoje sobarice odprla blagajno in vzela iz nje 5000 češkoslovaških kron. Hotela je z denarjem pobegniti, a slučaj jo je privedel v Bratislavi v družbo prijateljev in prijateljic, ki so jo pregovorili, da je šla z njimi veseljačit. Zapravila je ves denar, zjutraj pa se je skesano vrnila v grad, kjer je lastnik že opazil tatvino. Vsa osramočena je poslegla igralka po samokresu, a industrijec ji ga je izvil iz rok in ji vse odpustil. Deklica pa si je vzela svoj greh tako k srcu, da se ni dala potolažiti. Odšla je v sobo, se zaklenila in izpila stekleničico strupa, nato pa se še ustrelila iz lovske puške. Tudi njena sobarica se je zastrupila, vendar pa so njo še rešili, dočim je igralka obležala mrtva.

× **Muhasta strela.** Strela ima včasih svoje muhe. Včasih posakačuje, tu ubije, tam zažge, eni osebi škoduje, drugi pa popolnoma nič. Nekdo, ki je vedril pod drevesom, ima še danes na prsih vdeleno podobo drevesa, pod katerim je stal, ko je strela udarila vanj. Neka dama je stopila ob nevihti k odprtemu oknu ter dvignila roko, da bi okno zaprla. V tem trenutku je udarila strela; dami se ni nič pripetilo, zlata zapestnica, katero je imela na roki, pa je izginila brez sledu. Ne- navaden je bil dogodek, ki se je nedavno pripetil v Angliji. Neki slepec je vodil konja. V tem udari strela, mož je nenadoma spregledal, toda konj je oslepel. V Natalu so našli nekega človeka na polju, ki je bil dobesedno zavozljan. Udarila je vanj strela ter ga zveržila tako, da je imel eno nogo zvito z rokama, drugo nogo pa okoli vratu. Sicer pa je bil mož še živ in ko so ga oddali v bolnico, so mu tam ude zopet poravnali in ostal je pri življenju.

× **Siromaštvo v Ameriki.** Ako slišimo v Evropi ime Američan, takoj mislimo na njegove dolarje in ga imamo za bogatina. Res je, da so Zedinjene države kot celota danes najbogatejše in da žive tam tudi najbogatejši posamezniki, prav tako pa je tudi res, da tvori bogatini le izredno majhen del prebivalstva. Ogromna večina ameriškega prebivalstva živi tudi tam v bedi in obupni borbi za vsakdanji kruh. V Zedinjenih državah plačuje dohodnino samo 18 odstotkov ljudi, ostalih 82 odstotkov prebivalstva pa ima tako male dohodke, da dohodnini niso podvrženi. Tudi v Ameriki imajo celo armado brezposelnih in še večjo armado zelo slabo plačanih delavcev. Ni torej vse zlato, kar se sveti.

× **Mala količina kave ni škodljiva.** Kava je po trditvi nekega ameriškega učenjaka edino dražilno okrepčilo, ki povišuje duševno delavnost. Učenjak trdi, da piše svoje najboljše stvari ponoči, zdražen od kave. Ena čaša ga že precej razbistri, a po dveh čašah se lahko vtaplja za pet ur v najtežavnejše duševno delo ob času, ko večina ljudi misli na počitek ali zabavo. Neposreden učinek kave je po njegovem mnenju odločen povisek duševne sile. Ko se je učinek kave že polegel, ne nastopi nikakršna duševna potrtost. Zaradi te okolnosti zavzema kava po učenjakovem mnenju prav poseben položaj med podobnimi dražilnimi užitki (tobak, čaj, alkohol itd.). Tobak sicer tudi povzroča duševno razvedritev za nekaj časa, ali njej sledi potrtost, ki ovira duševno delovanje.

× **Ženska noga v Donavi.** Dunaj je te dni razburil nenavaden dogodek. Dva ribiča sta zajela v Donavi v mrežo človeško nogo. O tem je bila takoj obveščena policija, ki je ugotovila, da gre za žensko nogo, ki je bila odsekana od trupla. Nogi je tudi manjkalo stopalo, ki je bilo istotako odsekano. Najbrž gre za perverzen zločin. Žrtev je bila po mnenju policije stara od 28 do 35 let. Noga je ležala že najmanj štiri do osem dni v vodi. Zločin je bil najbrž izvršen v začetku preteklega tedna. Policija je takoj uvedla obširno preiskavo, da razkrije zločin.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Prihajam, ker mi je dobrobit vaše hčerke Maude pri sreči. Ali je res, da nastopa kot pevka na odru varijeteja v Westminsteri ulici?»

«Da, gospod, res je, toda — — —»

«Zagotavljam vas ponovno, da se vam ni ničesar bati. Vedite tudi, da me niso semkaj privedli nikaki sebični nagibi. Vaša hčerka je tedaj pevka v varijeteju, in sporočeno mi je bilo, da uživa najboljši glas, kar se tiče načina njenega življenja.»

Gospa Hopkins ne vidi sedaj nič več pred sabo moža s krinko, pred njo se pojavi podoba njene hčerke, nēvzdržema jo oblivajo solze.

«Gospod, kdorkoli tudi ste, da, povedali so vam resnico, kar se tiče moje hčerke. Maud more vsakemu naravnost v oči pogledati, je sicer revna deklica, toda nihče ji ne more niti najmanjšega očitati.»

«In vendar nastopa kot pevka v varijeteju?»

Gospa Hopkins stopi sedaj bliže k zagonetnemu tujcu, ki nepremično štrli v njo s svojimi žarečimi očmi.

«Ne vem, kdo ste,» izpregovori uboga perica z odločnim glasom, «komu drugemu na vse to ne bi odgovorila, toda tokrat mi pravi notranji glas, da naj ne molčim. Čujte tedaj: Moja Maud je bila precej časa zaposlena v tovarni, dokler ni slednjič prišla ob službo. Nikjer ni mogla več najti službe, tedaj pa je prišla k nam lastnica varijeteja, ki je moja hčerko radi njenega lepega glasu angažirala za svoj oder.»

«In vi ste na to pristali? Ali ne veste, da prete vaši nepokvarjeni hčerki na takem kraju vsakovrstne nevarnosti?»

Vdova globoko vzdihne.

«Da, zavedam se tega. Sama sem prosila Maud, da naj zavrne ponudbo, toda ona je bila trdno odločena, da sprejme službo kot pevka.»

«Kako pravite, vaša hčerka je sama hotela služiti si kruh v tem varijeteju? Ali se to sklada z njeno neoporečnostjo? To mi je nerazumljivo.»

Uboga vdova se ponosno vzravna. Z desnico pokazuje na malega, bolnega Willyja, ki z velikimi, preplašenimi očmi motri zagonetnega moža.

«Moja hčerka je krvavečega srca prevzela službo v varijeteju,» reče gospa Hopkins zelo resno, «storila pa je to, ker je iz gole sestrške ljubezni hotela nakloniti bolnemu bratu boljšo postrežbo. Od svoje plače si niti beliča ni pridržala, vse naj bi se porabilo za malega brata. Zanj se je žrtvovala moja Maud, zanj prenese vse.»

Tujec stopi bliže.

«Oh, taka je torej rešitev zagonetke.»

Nato stopi k postelji, kjer leži mali, bolelni dečko, ki pa sedaj nič več tako preplašeno ne gleda tujega gospoda.

«Kako ti je ime, deček?» vpraša mož s krinko z docela izpremenjenim, skoro milim glasom.

«Willy,» odvrne mali boječ.

«William, — moje ime,» zamrmra mož s krinko z nerazumljivim glasom ter prime z desnico njegovi shujšani ročici.

«Willy, moj dečko, — ali imaš rad svojo sestro?»

«Da, nad vse, in mamó in Elo tudi,» odvrne deček s tihim glasom.

«Ali si že dolgo bolan?»

«Ah, da. Toda se mi obrača na bolje, ker prihaja k meni zdravnik in predpiše zdravila; sedaj se čutim mnogo bolje kot prej. Tedaj sem dostikrat mislil, da kmalu umrjem.»

«Umrjeti?» dé tujec čez nekaj časa. «Da, smrt, ona mi je vzela najdražje,» šepetajo njegove ustnice.

Toda mali dečko je dobro slišal njegove zadnje besede. Njegovo čisto otroško srce prevzame neka čudna zaupljivost. Nehote razprostre svoji suhi ročici, ki se pri tem nalahko dotaknejo tujčeve rame. Ta pa stisne bolehnega dečka k sebi, skoro plaho, in vendar nežno. In ko položi dečka zopet na posteljo, tedaj leži v njegovem naročju denarnica.

«Tole, Willy, pa podarjam tebi. Vem, da boš ta dar delil z materjo in sesticama. Kesneje se boš morda še kdaj spomnil name. Toda nikoli več me ne boš videl; kajti z današnjim obiskom sem tukaj dovršil svojo nalogo.»

Gospa Hopkins štrli v tujca kot okamenela.

«Gospod,» vzklikne skoro brez sape, ko zagleda v denarnico, ki jo je mali odprl, debel zavojček bankovcev, «gospod, kdo ste, kdo — — —»

«Pomočnik, gospa Hopkins. Vašemu bolnemu otroku sem naklonil dar, da vam odslej ne bo treba živeti v taki bedi. Ne zahtevam nobene zahvale, pa tudi ne mislite, da sem nudil svojo pomoč iz sebičnih namenov. Nikoli več me ne boste videli, toda na tihem bom čuval nad vami in vašo srečo. Gorje dotičnemu, ki bi se vam in vaši družini skušal približati z zlo namero.»

«Toda, gospod, jaz vendar ne morem — — —»

Periča nenadoma utihne. Kajti vrata se hitro odpro, Maud plane v sobo in hiti k osupnjeni materi.

«Maud, ti?» vzklikne mati prestrašeno. «Kaj se je zgodilo?»

«Mati, mati,» zdihuje uboga deklica, «hotelo se me je pogubiti. Videla sem samo sebe že zgubljeno, ujeta v zanjke pretkane ženske, ter sem bila odločena, da se s prostovoljno smrtjo rešim sramote in onečaščenja, tedaj pa — — —»

Beseda ji zastane. Kajti sedaj šele zagleda moža s krinko, čigar plamteče oči nepremično zro njeno ljubko postavo.

«Mati,» vzklikne deklica prestrašeno, «mati!»

Toda mož s krinko se ne zgane.

«Otrok,» reče mati, «govori, nadaljuj, od strahu skoprim.»

Vendar pa uboga deklica ne more spraviti nobenega glasu iz sebe, kot ohromela stoji pred materjo. Tedaj pa stopi tuji gospod bliže.

«Dovolite, gospa Hopkins, da končam jaz njeno pripovedovanje. Ko ji je pretela velika nevarnost, tedaj so ji prišli na pomoč moji ljudje ter jo osvobodili iz rok ženske, ki jo je hotela pogubiti. Ali je tako?»

Maud le molče priklama.

«Gospod, milostivi gospod,» vzklikne vdova v brezmejni hvaležnosti, «kdo ste, ki ste na tako plemenit način sočustvovali z nami v naši bedi? Kako se naj vam izkažemo hvaležni?»

«Ne zahtevam nobene zahvale. Kar sem storil, se je le zgodilo, da pomagam ubogim iz bede in sramote. Moj življenski poklic je, da krivce kaznujem, trpinom pa pomagam. In že zopet sem to nalogo izvršil; odslej bo beda odtod zginila, nikdar več naj se zopet ne vrne.»

Mož s krinko umolkne, kajti Maud je sedaj stopila pred njega. Lepa deklica se hvaležno ozira v njega ter proseče s solzami v očeh dviga svoji mali, tresoči se roki k njemu.

«Gospod, ki me je otel onečaščenja in sramote, ki me je rešil smrti, katero sem hotela prostovoljno poiskati — — —»

«Maud,» prekine prestrašena mati deklico z glasnim krikom, «Maud, to si hotela storiti?»

Toda Maud sedaj ne posluša njenih besed.

«Dotični gospod je poravnal zame večji znesek, ter je to storil, kot se je izrazil, po nalogu svojega gospodarja.»

«Da, po mojem nalogu,» prekine deklico mož s krinko. «Vem tudi, da se čutite po vašem naziranju globoko osramočeno, da so se tuji, nepoznani vam ljudje zavzeli za vas. Toda Vaše naziranje je docela napačno. Kar sem storil, je bila moja dolžnost, in če sem obdaril vašega bolehnega, malega brata, ne smete tega smatrati za miloščino, marveč za mojo iskreno željo, da otmem bolešno dete smrti. Je to nagrada za najbolj požrtvovalno sestrsko ljubezen, ki se je sploh kdaj pojavila na zemlji. Gospodična Hopkins, vi ste nad vse plemenita, pogumna deklica.»

Preden more Maud odgovoriti, je mož s krinko že stopil k postelji bolnega brata.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Kazen trmastega hlapca.

Posesnik Žolna in njegov hlapec Kljukec sta kosila deteljo. Zdajci se je dvignil pred njima v zrak jastreb in posesnik je menil: «Glej, spodila sva jastreba.»

«Ni bil jastreb, nego samo vrabec,» je ugovarjal hlapec.

Gospodar je zopet trdil, da je bil jastreb, hlapec je govoril vedno svojo in po dolgem prekanju vzrotil: «Ako mi ne pritrdite, da je bil le vrabec, pojdem še danes od vas.»

Posesnik, ki se je bal, da ne izgubi hlapca sredi najhujšega dela, mu je moral pritrditi.

Prišla je zima. Tedaj je rekel nekega dne gospodar svoji ženi: «Neža, skuhaj danes za kosilo dve klobasi in eno repo.»

Ko sta sedla opoldne za mizo gospodar in hlapec, je prinesla gospodinja zahtevani dve klobasi in debelo repo. Gospodar je vzel klobasi, dal eno sebi in drugo ženi, hlapcu pa repo.

«Zakaj jaz ne dobim klobase?» se je začudil hlapec.

«Saj je to klobasa,» se je odrezal kmet. Ko mu je hlapec ugovarjal, mu je kmet zagrozil: «Če ne pristaneš, da je to klobasa, pojdeš še danes iz službe!»

Hlapec je ugovarjal, kam je meril gospodar, vzel molče repo ter jo pojedel, kajti sredi zime ni prijetno pustiti službo. Pravijo, da hlapec od tistega časa ni bil več trmast.

Med tednom ne utegnejo.

Ravnatelj: «Gospodje, kaj se ne sramujete, da se vsako nedeljo tako optjanite?»

Uradnik: «Bog pomagaj, ko pa med tednom ni časa...»

Predrznost.

Urša: «Ali že veš, da se bosta Česnova ločila?»

Jera: «Res? In kdo je kriv?»

Urša: «Mož.»

Jera: «To sem si takoj mislila. Kaj pa je na pravil?»

Urša: «Nekega večera se je nenadoma vrnil domov prej, kakor so ga pričakovali...»

Velik greh.

Katehet je v šoli našteval male grehe, na kar je poklical učenca, naj mu imenuje kak velik greh.

«Ako bi kdo hišo ukradel,» se je oglasil sedemletni Janezek.

Bližnje sorodstvo.

France: «Govorili smo o novem učitelju. Gotovo ga poznaš.»

Gasper: «Seveda, saj je moj bližnji sorodnik.»

France: «Kako? Ni mogoče!»

Gasper: «Pred desetimi leti se je nameraval poročiti z mojo teto.»

Dober lovec.

Lastnik lova je povabil prijatelja na lov. Dal mu je puško in nekaj psov. Po poldrugi uri se je gost vrnil.

«To gre pa hitro,» je menil prijatelj.

«Da, zelo hitro; rad bi imel še nekaj psov, ker sem že vse postrelil,» je pripomnil gost.

Kakor polagaš važnost, da kupiš dobro obleko poceni, tak bodi tudi pri nakupu čevljev, ki jih porabiš več kakor oblek. Kupuj zato vedno le

najboljše „**DOKO**“ čevlje
ki so najcenejši domači izdelek

Trgovina „**DOKO**“ Ivan Čarman
Prešernova ulica 9, dvorišče